

Державна служба статистики України

СХВАЛЕНО

Рішення Комісії з питань
удосконалення методології
та звітної документації
(протокол від 06.12.2017 № 24)

**СТАНДАРТНИЙ ЗВІТ З ЯКОСТІ
ДЕРЖАВНОГО СТАТИСТИЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ
"ПРИРОДНИЙ РУХ НАСЕЛЕННЯ
(НАРОДЖЕННЯ, СМЕРТІ, ШЛЮБИ, РОЗЛУЧЕННЯ)"
1.01.01.02**

електронна пошта: L.Zadoyenko@ukrstat.gov.ua
телефон: (044) 234-12-86
керівник ДСС: Задосенко Л. В.

Київ – 2017

ЗМІСТ

	Стор.
1. Вступ.....	3
2. Компоненти якості державного статистичного спостереження.....	5
2.1. Відповідність.....	5
2.2. Точність.....	6
2.3. Своєчасність та пунктуальність.....	7
2.4. Доступність та зрозумілість.....	8
2.5. Послідовність та зіставність.....	10
2.6. Оцінка потреб та очікувань користувачів.....	10
2.7. Ефективність, витрати та навантаження на респондентів.....	11
2.8. Конфіденційність, прозорість та захист.....	11
3. Заключна частина.....	12

1. Вступ

Стандартний звіт з якості державного статистичного спостереження "Природний рух населення (народження, смерті, шлюби, розлучення)" (далі – звіт) підготовлено з метою інформування користувачів стосовно основних критеріїв та індикаторів якості його результатів. Звіт з якості містить загальну інформацію, яка не залежить від результатів за конкретний період державного статистичного спостереження, а визначена чинною методологією, процедурами обробки даних тощо.

Звіт з якості є відправною точкою для підготовки системи звітів з якості, орієнтованих на широке коло споживачів (як на користувачів, так і на виробників статистичної інформації), задоволення їхніх потреб в інформації щодо якості даних і процесів певних державних статистичних спостережень.

Наведені у звіті компоненти якості, такі як відповідність, точність, своєчасність та пунктуальність, доступність та зрозумілість, послідовність та зіставність, ефективність, конфіденційність, неупередженість і об'єктивність, відповідають принципам виробництва статистичної продукції, які визначено розділом III Принципів діяльності органів державної статистики, затверджених наказом Держкомстату від 14.06.2010 № 216.

Метою проведення Державного статистичного спостереження "Природний рух населення (народження, смерті, шлюби, розлучення)" (далі – ДСС, спостереження) є отримання статистичних даних щодо обсягу природного руху населення, кількості та демографічних характеристик народжених, померлих, осіб, які уклали та розірвали шлюб, причин смерті.

ДСС є традиційним для України.

З 1926 року ДСС формується на основі даних других примірників актових записів цивільного стану (адміністративні дані) (далі – актові записи), які надходять від органів державної реєстрації цивільного стану до органів державної статистики.

Реєстрація актів цивільного стану здійснюється у відповідності до законодавства, до якого упродовж усього періоду спостереження постійно вносились зміни, що, у свою чергу, викликало зміни у програмі ДСС. Так, у зв'язку зі змінами у складі відомостей в актових записах із переліку показників ДСС вилучені показники, що формувалися на підставі даних про освіту та джерела засобів існування (з 1993 року) та національність (з 2002 року), водночас були включені показники щодо громадянства (з 1993 року).

З перервою у 9 років (з 1993 по 2002 рік) формувались показники щодо черговості народження дитини в матері та наявності неповнолітніх дітей у шлюбі, який розривається.

У 2010 році, після набрання чинності Закону України "Про державну реєстрацію актів цивільного стану", не всі випадки розлучень підлягають державній реєстрації. Інформація щодо загальної кількості розлучень по Україні та регіонах отримується за результатами щорічного опрацювання актових записів про розірвання шлюбу, які надають органи юстиції, та даних Державної судової адміністрації. Інша інформація щодо розлучень (тип місцевості (міська/сільська); вік чоловіка, жінки; громадянство чоловіка, жінки; який за рахунком шлюб у чоловіка, жінки; кількість спільних неповнолітніх дітей) не формується, оскільки такі дані не надаються Державною судовою адміністрацією.

Крім того, неодноразово змінювались номенклатури (переліки типів) причин смерті, згідно з якими формувались відповідні статистичні дані. Починаючи із 2005 року формування статистичних даних щодо причин смерті здійснюється у відповідності до Міжнародної статистичної класифікації хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я Десятого перегляду (далі – МКХ-10).

ДСС є базовим для отримання та формування показників демографічної статистики, у тому числі чисельності населення, народжуваності, смертності, відтворення населення, показників таблиць народжуваності, смертності та середньої очікуваної тривалості життя.

Спостереження відповідно до Довідника розділів статистики відноситься до розділу 1.01 "Населення та міграція" за тематикою 1.01.01 "Демографія і перепис".

Нормативно-правовою основою проведення ДСС є закони України "Про державну статистику", "Про державну реєстрацію актів цивільного стану"; постанова Кабінету Міністрів України від 10.11.2010 № 1025 "Про затвердження зразків актових записів цивільного стану, описів та зразків бланків свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану"; накази Міністерства юстиції України від 24.01.2013 № 169/5 "Про затвердження форм звітності з питань державної реєстрації актів цивільного стану та Інструкції про ведення звітності відділами державної реєстрації актів цивільного стану" (відповідно до якого органи державної статистики отримують актові записи) та від 18.10.2000 № 52/5 "Про затвердження Правил державної реєстрації актів громадянського стану в Україні"; накази Міністерства охорони здоров'я України від 08.08.2006 № 545 "Про впорядкування ведення медичної документації, яка засвідчує випадки народження і смерті" та від 29.08.2008 № 503 "Про затвердження методичних рекомендацій "Кодування захворюваності та смертності у відповідності до Міжнародної статистичної класифікації хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я Десятого перегляду"".

Методологія ДСС базується на принципах і положеннях, викладених у нормативних документах Європейського Союзу, рекомендаціях ООН для системи статистичного обліку природного руху населення.

За результатами цього ДСС органи Держстату розміщують зведену статистичну інформацію щодо показників природного руху населення на

офіційному веб-сайті Держстату (www.ukrstat.gov.ua) та на веб-сайті Держстату "Населення України" (<http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/>).

На офіційному веб-сайті Держстату оприлюднюються:

- експрес-випуск "Демографічна ситуація" (щомісячно);
- статистична інформація "Природний рух населення" (щомісячно);
- статистична інформація "Природний рух населення" (щорічно);
- демографічний щорічник "Населення України" (щорічно).

Також інформація поширюється у статистичних збірниках "Україна", "Україна у цифрах", "Регіони України", "Статистичний щорічник України", "Соціальні індикатори рівня життя населення", "Жінки та чоловіки в Україні", "Діти, жінки та сім'я в Україні"; у бюлетені "Основні макроекономічні показники соціально-економічного розвитку".

У рамках співпраці з міжнародними організаціями показники з природного руху населення на постійній основі надаються ВООЗ, ЮНІСЕФ, Статвідділу ООН, Євростату, за окремими запитами – посольствам, представництвам і місіям іноземних держав в Україні, іноземним установам, організаціям та іншим користувачам для заповнення міжнародних запитальників, зокрема, щодо вживання наркотиків, безпеки дорожнього руху тощо.

Крім того, дані ДСС надаються в рамках спільних угод про взаємообмін інформаційними ресурсами між Держстатом та іншими органами державної влади та установами.

Дані, що публікують територіальні органи Держстату (далі – ТОД) на власних веб-сайтах, узгоджені з даними, що публікує Держстат.

На запити користувачів органи державної статистики надають наявну статистичну інформацію за результатами розробки ДСС у зведеному вигляді на паперових, електронних носіях, засобами зв'язку, шляхом безпосереднього виписування в порядку та на умовах, визначених Держстатом, а також відповідно до порядку доступу до публічної інформації.

Поширення інформації цього спостереження здійснюється з дотриманням вимог щодо конфіденційності даних.

2. Компоненти якості державного статистичного спостереження

2.1. Відповідність

Відповідність – це ступінь, з яким результати державних статистичних спостережень задовольняють поточні та потенційні потреби користувачів.

Основними статистичними показниками ДСС є:

кількість живонароджень, за статтю живонароджених дітей, шлюбним станом матері, віком матері і батька, порядком народження дитини в матері;

кількість смертей, за окремими причинами смерті, статтю та віком померлого, процедурою встановлення факту смерті, місцем смерті, документом, що засвідчує випадок смерті;

кількість мертвонароджень за статтю мертвонародженого плода;

кількість шлюбів, за громадянством чоловіка і жінки, віком чоловіка і жінки, дошлюбним станом чоловіка і жінки;

кількість розірвань шлюбу;

загальний коефіцієнт народжуваності;

загальний коефіцієнт смертності;

загальний коефіцієнт шлюбності;

загальний коефіцієнт розлучуваності;

середній вік матері при народженні дитини/першої дитини;

середній вік померлих;

середній вік чоловіків/жінок, які вперше взяли шлюб.

Статистична інформація, отримана за результатами проведення ДСС, узагальнюється по Україні, регіонах відповідно до Класифікатора об'єктів адміністративно-територіального устрою України (КОАТУУ), за типом місцевості. Показники щодо загальної кількості демографічних подій із природного руху населення узагальнюються по містах (міськрадах) обласного значення та районах.

Підсумки ДСС щодо загальної кількості народжень, мертвонароджень, смертей формуються щомісячно накопичуваним підсумком із початку року.

У цілому по країні та регіонах співставна динаміка основних показників із природного руху населення, за виключенням даних щодо причин смерті, наявна з 1989 року. Динаміка даних щодо причин смерті наявна з 2005 року, оскільки відмінності у МКХ-10 не дозволяють порівнювати дані з тими, що сформовані на основі номенклатур причин смерті (до 2005 року).

2.2. Точність

Точність – це ступінь наближеності розрахунку або оцінок до точного або дійсного значення.

ДСС є суцільним статистичним спостереженням. Формування оперативних даних проводиться з місячною періодичністю, остаточних – з річною періодичністю.

Актові записи, медичні документи, що засвідчують випадки смерті (лікарські свідоцтва про смерть, лікарські свідоцтва про перинатальну смерть, фельдшерські довідки про смерть), копії рішень суду про встановлення факту смерті, одержані органами державної статистики, перевіряють на повноту

введення інформації, проводиться арифметичний та логічний контроль. У разі виявлення помилок або виникнення питань щодо заповнення документів після логічного контролю питання опрацьовуються з органами-постачальниками даних, які за потребою коригуються.

На підставі відкоригованих даних виконується їх агрегація та здійснюються додаткові контролю зведених даних, проводяться розрахунки відносних показників.

Після закінчення звітного року проводиться логічний контроль річних агрегованих даних, при необхідності проводиться перевірка масиву первинних даних на правильність вводу інформації.

Одержані від органів державної реєстрації актів цивільного стану первинні дані перевіряються на правильність та точність заповнення, контроль повноти введення, арифметичний і логічний контроль здійснюються автоматично засобами електронної обробки інформації. У разі виникнення помилок дані опрацьовуються з органами державної реєстрації, коригуються та заносяться до бази даних.

При проведенні ДСС методи імпутації не застосовуються, сезонні коригування не здійснюються.

Після проведення перерахунків (актуалізації) чисельності населення за міжпереписний період на базі чергового перепису населення загальні коефіцієнти народжуваності, смертності, шлюбності та розлучуваності перераховуються за весь міжпереписний період по країні, регіонах, за типом поселень. Результати перерахунків оприлюднюються.

2.3. Своєчасність та пунктуальність

Своєчасність – це період часу між подією або явищем, що описують статистичні дані, та публікацією цих статистичних даних.

Пунктуальність – це період часу між фактичною датою публікації даних та плановою датою, яка визначена в офіційному календарі публікацій.

Терміни оприлюднення статистичної інформації та публікацій за результатами розробки спостереження визначені планом державних статистичних спостережень. Для зручності користувачів на офіційному веб-сайті Держстату розміщені Каталог офіційних статистичних публікацій, а також Календар оприлюднення інформації, де зазначені відповідні дати оприлюднення статистичних продуктів.

Оприлюднення статистичної інформації здійснюється в заплановані терміни. У випадку необхідності перенесення цих термінів на офіційному веб-сайті Держстату для користувачів розміщують відповідне повідомлення.

Інтервал часу між закінченням періоду статистичного спостереження та датою оприлюднення місячної інформації становить 48 днів, річної інформації –

163 дні. Збір, обробка й аналіз первинної і зведеної інформації проводяться в такі терміни:

Збір даних	Обробка даних	Аналіз даних	Перше оприлюднення статистичної інформації
<i>Місячна інформація</i>			
до 10 дня після звітнього місяця	до 32 дня після звітнього місяця	до 48 дня після звітнього місяця	48–50 день після звітнього місяця
<i>Річна інформація</i>			
до 28.01	до 05.05	до 12.06	12.06

Експрес-випуск "Демографічна ситуація" оприлюднюється щомісячно на 48–50 день після звітнього місяця.

Запити користувачів щодо надання інформації виконуються в терміни, що відповідають вимогам Закону України "Про доступ до публічної інформації".

2.4. Доступність та зрозумілість

Доступність – це характеристика простоти та легкості, з якою користувач може отримати статистичні дані; вона визначається фізичними умовами, за наявності яких користувачі можуть отримати доступ до статистичних даних.

Зрозумілість – це характеристика простоти та легкості розуміння користувачем статистичних даних; вона вимірюється через інформаційне середовище, в якому представлені статистичні дані, що супроводжуються відповідними метаданими.

Результати ДСС розміщуються у вільному доступі у форматах *.xls, *.pdf на офіційному веб-сайті Держстату (<http://www.ukrstat.gov.ua>) у вигляді офіційних статистичних публікацій:

демографічний щорічник "Населення України" в розділі "Публікації"/"Демографічна та соціальна статистика"/"Населення та міграція";

статистична інформація "Природний рух населення України" в розділі "Статистична інформація"/"Демографічна та соціальна статистика"/"Населення та міграція";

експрес-випуск "Демографічна ситуація" в розділі "Експрес-випуски"/"Демографічна та соціальна статистика"/"Населення та міграція";

статистична інформація "Природний рух населення (щомісячна інформація)", "Населення (1990–2016)" в розділі "Статистична інформація"/"Демографічна та соціальна статистика"/"Населення та міграція" та розділі

"Багатогалузева статистична інформація"/"Регіональна статистика"/"Демографічна та соціальна статистика"/"Демографічна ситуація";

інтерактивні електронні карти "Народжуваність за регіонами" та "Смертність за регіонами" в розділі "Багатогалузева статистична інформація"/"Регіональна статистика"/"Інтерактивні електронні статистичні карти"/"Демографічна ситуація".

На веб-сайті Держстату "Населення України" (<http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/>) розміщується:

статистична інформація "Природний рух населення" в розділі "Оперативна інформація";

статистична інформація "Розподіл одружених за дошлюбним станом подружжя", "Народжуваність і смертність (на 1000 осіб наявного населення)", "Шлюбність і розлучуваність", "Смертність дітей у віці до 1 року" у розділі "Статистичні індикатори";

статистична інформація "Кількість живонароджених, померлих і природний приріст (скорочення) населення", "Розподіл живонароджених за віком матері та типом поселень", "Розподіл померлих за статтю, віковими групами та причинами смерті", "Розподіл померлих за статтю та віковими групами", "Смертність дітей у віці до 1 року", "Розподіл одружених за віком та дошлюбним станом подружжя", "Шлюбність", "Розлучуваність" у розділі "Банк даних";

статистична інформація "Народжуваність", "Смертність", "Розподіл померлих за причинами смерті", "Природний приріст (скорочення) населення", "Шлюбність та розлучуваність" у розділі "Демографічний паспорт території".

У розділі "Банк даних" статистичну інформацію можна зберегти у форматах .xls, .txt, .csv, .html, а також побудувати графічний матеріал.

Іншу наявну за цим спостереженням інформацію можна отримати за запитами в установленому порядку.

Показники ДСС також надаються в рамках угод про взаємообмін інформаційними ресурсами між Держстатом та іншими державними органами.

З метаданими можна ознайомитись на офіційному веб-сайті Держстату в розділі "Статистичні спостереження"/"Метаописи державних статистичних спостережень"/"Демографічна та соціальна статистика"/"Населення та міграція"/"1.01.01 Демографія і перепис"/"1.01.01.02 Природний рух населення (народження, смерті, шлюби, розлучення)".

Контакти для отримання додаткової інформації щодо результатів ДСС, відповідного методологічного забезпечення, а також довідок щодо умов розповсюдження його результатів:

адреса: 01601, м.Київ-601, вул. Шота Руставелі, 3

телефон: (044) 234-12-86

електронна пошта: L.Zadoyenko@ukrstat.gov.ua

office@ukrstat.gov.ua.

Контактна інформація для оформлення інформаційного запиту:
тел. 287-06-72, факс 235-37-39,
адреса електронної пошти: el.zapyt@ukrstat.gov.ua.

2.5. Послідовність та зіставність

Послідовність двох або більше статистичних даних означає, наскільки у державних статистичних спостереженнях, у рамках яких вони вироблялися, використовувались однакові метадані – класифікації, визначення і сукупність, що вивчається, а також гармонізовані методи.

Зіставність – це окремий випадок послідовності, коли статистичні дані відносяться до тих самих об'єктів даних, а ціль їхнього об'єднання – зробити порівняння у часі або за регіонами, або за іншими сферами діяльності.

Концепція ДСС передбачає єдині підходи до системи показників (їхнього змісту, визначень), одиниць спостереження, звітного періоду та періодичності обстеження, географічного охоплення, методів збору та обробки даних, політики перегляду даних.

Показники цього спостереження за кожний рік можна порівнювати у динаміці з даними попередніх років як в цілому по Україні, так і за регіонами (крім показників кількості розірвань шлюбу та загального коефіцієнта розлучуваності у 2010 році, оскільки за цей рік відповідна інформація сформована без урахування розірвань шлюбів, здійснених у судовому порядку). Статистична інформація щодо причин смерті може порівнюватись у динаміці з 2005 року.

2.6. Оцінка потреб та очікувань користувачів

Перелік користувачів статистичної інформації зі статистики природного руху населення формується на основі угод про взаємообмін інформаційними ресурсами з органами державної влади та листів-запитів на отримання статистичних даних.

Користувачами інформації, яка отримана за результатами ДСС, є органи державної влади та місцевого самоврядування, інші державні установи, наукові організації, навчальні заклади, міжнародні організації та установи, фізичні особи.

У липні 2014 року Держстат провів анкетне опитування користувачів статистичної інформації про рівень задоволення їхніх інформаційних потреб зі статистики населення, розміщеної в демографічному щорічнику "Населення України" та аналогічних статистичних публікаціях територіальних органів

державної статистики (далі – анкетне опитування) та визначення оцінки якості зазначеної статистичної інформації.

Результати анкетного опитування свідчать, що статистична інформація, наведена у вищезазначених статистичних публікаціях, для 63% опитаних користувачів є основою або важливою складовою діяльності, для 37% – додатковою інформацією.

Була високо оцінена якість статистичної інформації зі статистики населення за всіма критеріями – від 79% до 92%. При цьому найбільш важливим критерієм наведеної інформації користувачі визначили "Доступність та Зрозумілість/Ясність інформації", на другому місці – "Відповідність/Релевантність", а також "Послідовність/Узгодженість та Зіставність/Порівнянність", на третьому – "Точність /Надійність".

Більш детальна інформація за результатами анкетного опитування наводиться в повідомленні для користувачів, яке розміщено на офіційному веб-сайті Держстату в розділі "Анкетні опитування".

З метою забезпечення потреб користувачів більш детальною інформацією щодо природного руху населення із 2017 року започатковано формування тематичного статистичного продукту (інформації) – статистичного бюлетеня "Природний рух населення".

2.7. Ефективність, витрати та навантаження на респондентів

Держстат не здійснює щорічну оцінку звітного навантаження на респондентів та обсягу витрат часу на заповнення звітів респондентами, оскільки отримує адміністративні дані від постачальників адміністративних даних. Респонденти, які заповнюють форми ДСС, відсутні.

2.8. Конфіденційність, прозорість та захист

Знеособлення постачальників даних, конфіденційність інформації, яку вони надають, та її використання тільки у статистичних цілях мають бути гарантовані. Органи державної статистики мають поширювати статистичні дані об'єктивно, професійно та прозоро.

Захист конфіденційної статистичної інформації є одним із основних принципів проведення ДСС.

Необхідність дотримання принципу конфіденційності статистичної інформації визначено положеннями Закону України "Про державну статистику" та міжнародними стандартами.

Для забезпечення встановлених національним і міжнародним законодавством гарантій перед населенням у практиці проведення цього

статистичного спостереження реалізуються такі заходи щодо забезпечення конфіденційності статистичної інформації:

первинні дані (актові записи, медичні документи, що засвідчують випадки смерті, копії рішень суду про встановлення факту смерті), отримані органами державної статистики під час проведення державного статистичного спостереження, використовуються виключно для статистичних цілей;

Відповідно до наказу Міністерства юстиції України від 24.01.2013 № 169/5 25 березня року, наступного за звітним, територіальні органи Держстату повертають у відділи державної реєстрації актів цивільного стану головних управлінь юстиції в областях та місті Києві актові записи (без медичних документів, що засвідчують випадки смерті, копій рішень суду про встановлення факту смерті);

медичні документи, що засвідчують випадки смерті, копії рішень суду про встановлення факту смерті територіальні органи Держстату знищують у встановленому порядку після завершення аналізу річного звіту по Україні (червень наступного за звітним року);

статистична інформація, отримана за результатами спостереження, надається користувачам у зведеному знеособленому вигляді;

в окремих випадках, якщо є ризик розкриття конфіденційних (первинних) даних, статистична інформація, отримана в ході спостереження, не поширюється.

Закон України "Про державну статистику" також визначає необхідність забезпечувати доступність, гласність і відкритість статистичної інформації, прозорість статистичної методології та статистичних методів, що відповідає міжнародним стандартам у галузі статистики. З цією метою передбачено створення системи метаданих: методичних і методологічних документів стосовно організації спостереження, його проведення, збору даних, формування інформації та її якості. Метадані спостереження оприлюднюються на офіційному веб-сайті Держстату та його територіальних органів, надаються користувачам у публікаціях і засобах масової інформації.

3. Заключна частина

Важливою умовою подальшого розвитку ДСС є забезпечення балансу між рівнем задоволення інформаційних потреб користувачів статистичної інформації, що передбачає застосування новітніх інформаційних технологій, та рівнем оптимізації процесу статистичного виробництва, а також покращення ефективності витрат на проведення ДСС.

З цією метою передбачається:

– розробити методологічні положення з організації ДСС з урахуванням європейської методології;

- після проведення чергового перепису населення перерахувати загальні коефіцієнти з природного руху населення;
- опрацювати питання щодо отримання адміністративних даних із Державного реєстру актів цивільного стану громадян у електронному форматі.